

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., 1/2 an
6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fre.,
an 9 fre., 1/2 an
4 fre. 50 cm.

Foaie apare în fiecare
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
oată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XV.****Blaj 18 Februarie 1905****Numărul 7.**

Monarchia noastră.

Situația internă politică a monarhiei e foarte critică și nici prevedea nu s-a poate, că ce fază de dezvoltare vor lua lucrurile și ce desnodământ vor avea?

În Austria parlamentarismul deja de mai de mult a ajuns la faliment. Parlamentul nu e capace de nici o acțiune, ministere după ministere să perândă. Și dacă afacerile statului totuși se îndeplinesc și nu suferă întârziere, e că constituția austriacă dispune de §. 14.

În Ungaria, stările sunt de prezent tot așa de desolate. Și până când în Austria și când nu funcționează parlamentul mecanismul statului poate funcționa. — la noi nefuncționarea parlamentului ne duce în ex-lex, ne pricinăște grozave pagube economice, și nu s-a pot recruta ostași, și se discreditează și strică prestigiul țării înaintea străinătății.

Alegerile dietale au produs niște stări interne atât de curioase și atât de incurcate, încât desnodământul lor nu s-a poate prevedea.

Opoziția a ieșit la alegeri în majoritate și cu deosebire partidul kossuthist a câștigat o majoritate cum nu a mai avut. Partidul liberal, care a fost până acum la cârmă e decimat. Absolută majoritate nu o are nici o partidă din care s'ar putea forma guvernul. Nu poate fi deci vorba decât de un guvern de coaliție al tuturor partidelor.

Spre acest scop e de lipsă înțelegere și program comun între partide. Cu pertractarea și ducerea în deplinire a compromisului dintre partide a fost incredințat de Maiestatea Sa contele Andrassy Gyula.

E vorba adevărat de stabilirea unui program de acțiune, primit de partidele aliate și acceptat și de Maiestatea Sa, după care să se guverneze pe viitor.

Pertractările de până acum la nici un rezultat nu au dus. Partida lui

Kossuth, care de prezinte numerice e cea mai puternică, pretinde desfacere totală de către Austria independență economică și vamală și armată maghiară, cu un cuvânt răsturnarea dualismului dela 67.

Lucru firesc că Curtea din Viena nu vrea și nu poate sancționa o atare politică, ceea ce ar însemna dismembrarea monarhiei. Așa pertractările lui Andrassy cu diferitele partide până acum nu au avut nici un rezultat, și cine știe vor avea rezultatul dorit.

Senzația politică e că Kossuth Ferencz a fost primit în audiență de Maiestatea Sa. Bătrânul Monarch a ajuns la bătrânețe, să primească în audiență și să-i ceară statul fiului a celui, care odinioară a declarat dinastia detronată. Audiența — zice-se — mare însămnătate politică nu are, ci s'ar fi acordat lui Kossuth mai mult din curtoasia politică, ca la șeful celei mai puternice partide din dietă. Față de pretenziunile partidei kossuthiste, Maiestatea Sa ar fi declarat, că dacă privitor la independența economică și vamală li-s'ar și putea face unele concesiuni — armata trebuie să rămână și Maiestatea Sa nu e aplecat a face nici o concesiune militară.

Dietă se va deschide înainte de-a fi constituit noul minister, ca să și aleagă oficialii și să se constituie, și-apoi să amână până va fi constituit noul guvern. Până atunci — Dumnezeu știe câtă vreme — țara va rămâne și este în ex-lex.

Aceasta este fața situației — cum s-a poate vedea destul de incurcată. Surprinderi mari ne așteaptă și schimbări mari trebuie să se facă. Dualismul să sdruncină și poate să va prăbuși. Nu aceea, că ce guvern va urma și care partid va ajunge la putere ne interesează pe noi, — fără, ce soarte ne așteaptă pe noi, ca naționalitate, în noua situație schimbată.

Campania electorală ne-a adus și noua după mari și eroice eforturi 8 deputați cu program național.

Un slovac și un sârb încă au același credea politic ca și deputații nostri. Dar în partida guvernului sunt aleși mulți români cu program guvernamental.

Oare în situația actuală politică nu simțesc domnii aceștia marea responsabilitate națională și istorică ce o au, și mai are noimă a sta în partida liberată sdruncinată, în care și până acum au stat în potriiva voinții națiunii lor? Dacă toți românii, slovacii și sârbii aleși deputați în diferitele partide, ar forma un singur partid, acesta ar impune numerice și ar trebui să fie luat în considerare serioasă, la stabilirea nouelor stări și constelațiuni politice. Și atunci nu s'ar putea tracta fără de noi.

Și dorințele și juste pretenziuni ale naționalităților ar trebui satisfăcute. Sașii parurea guvernamentali — în fața situației schimbate, oare nu ar putea fi și ei acum o singură dată opoziționali?

Nu știm — repetăm. — ce fază vor lua lucrurile, dar respectându-se dorințele kossuthiștilor și ajungând eventual ei la cârmă, noi nici un bine nu putem aștepta, nici dela ei și nici dela altă partidă.

Dacă dorim să fim luați în considerare trebuie să-ne afirmăm, să veghiăm și să luptăm, ca în fața ori și cărei schimbări politice samă să se țină și de naționalitățile din țară, cari formează majoritatea cetățenilor.

Suntem convinși că deputații nostri cu program național își vor ști face datoria, și vor fi la înățimea chemării la care i-a înălțat încrederea neamului, ca samă să se țină în o eventuală schimbare politică și de poporul românesc.

Monarchia noastră e deci în crasă mare. Elementul germân veacuri de-a rândul a fost element domnitor și asupritor. Și-a pierdut mai întâiu puterea în Ungaria — dar rolul i-l'a luat elementul maghiar.

În Austria naționalitățile și-au eluptat drepturile în potriiva tuturor asupririlor și acolo hegemonia germână e în agonie.

Nu se poate ca in Ungaria sa nu aiba lucrurile aceleasi fase de dezvoltare, ca doar starile sunt analoge si nationalitatile numerice sunt mai puternice ca in Austria.

Să ne lămurim și mai bine.

— pentru „Gazeta de Duminecă”. —

E foarte greu a răspunde la chestii tractate în șase articoli și unul final, pe scurt și în o singură și simplă corespondență.

Ca să fim lămurii și mai bine și mai deplin cu direcția G. de D., către cele spuse în „Cine încălcește?” mai adaug următoarele:

Vătămarea sau deteriorarea bisericii gr-cat. față de cea gr-or. am constatat-o în afirmațiunea G. de D.: „Biserica gr-or. e pe calea înaintării, iar cea gr-cat. e un caote oribil” din pricina inventată a G. de D.: că biserica gr-cat. n'are conducere materială și morală.

Ca să apară în toată întregitatea sa simplitatea acestei afirmări fără temei — constat, că conducerea materială a bisericii stă: în ai grijii averea ce o are și a tinde a afla moduri înțelepte și corecte spre ai sporii averea. Peste averea bisericească să dau rațiuni în tot anul, în cari și cea mai mică sumă de passive are să fie adevărată cu cuitanță — așa dispune legea. Ba am aflat din G. de D. că în orașe nu să oarbecă cu curator pus și ignorant, ci cu oameni inteligenți d. e.: în Șomcuta ani de-a rândul e vrednic curator a bisericii gr-cat. Sp. D. avocat Nilvan, iar în Șimleu, unde e chiar și G. de D. — St. D. comptabil

E. Boroș. Onoare lor! Cade așadară aserțiunea tendențioasă: că popilor gr-cat. „le place absolutismul” — nu sufăr păreri pe lângă a lor și oarbecă cu curator ignorant în fața căruia apoi pot: inpuțină averea bisericească. E dureros că la sate nu avem inteligenți. Spre a sporii averile bisericești în timpurile mai nouă s'au inventat și fundat granarele bisericești, despre cari iar să dau rațiuni corecte și detaiate.

În ce aflați dar lipsa conducerii materiale? Sunt ori pot fi mai bune dispozițiuni în asta privință la gr-or.? Conducerea morală încă nu lipsește în biserica gr-cat. Ea stă în administrarea ss. Sacraminte și în propovăduirea învățăturilor bisericești.

Și în privința aceasta sunt dispuse-iuni, cari să și implinesc; să înțelege de unii preoți mai zeloși și destoinici cu mare, și bun succes, de alții cu mai puțin, pe cum va fi — și nu poate fi altcum — și la gr-or. căci lumea nu o putem aduce la uniformitate de caractere. — În ce privește vătămarea și suspiționarea archireilor gr-cat. susțin numai cele zise și observate în precedenta corespondență, cu observarea că de am greșit primesc reflectare cu argumentarea ce-o poftesc acolo.

La cele vătămătoare pentru preoțime mai adaug următoarele:

G. de D. susține că clerul n'are lipsă de învățătură multă. Și-a exprimat dorința de a vedea în tot satul cu 30—40 familii popă și încă fără pregătiri mai înalte, câștigându-și pâinea de toate zilele din pomărit, fert de rachiu etc.

Serviciu bun s'a făcut cu contemplări ca aceste? Nu pot produce aceste și unele ca aceste din partea poporului chiar pretinderea micșorării competențelor preoțești? și totuși G. de D. să afirmă atât de binevo-

toare față de susținerea competențelor noastre destul de modeste. Mult ni-să par cuvintele aceste asemănătoare cuvintelor Măntuitorului către farisei: poporul acesta cu buzele mă ciustește, dar inima lui e departe de mine. — Să citez ceva referitor la creșterea clerului: „Clerul tinăr învață o mulțime de subtilități teologice latinește. Ce folos are acest învățat? Nimica. Subtilitățile teologice nu le-au priceput pentrucă le-au învățat latinește” etc. și iarăși „nu învață clerul tinăr gr-cat. aceea fără ce popa nu-i popă cum să cade înaintea românului: tipicul și cantul, așa că pe cei mai mulți (oare nu să zice prea mult?) cantorii trebuo să-i îndemne, spre scăderea auctorității preoțești și iubirii poporului”.

Admit cu plăcere, că cantul și tipicul sunt științe necesare preotului, dar observ, că eu ca preot de 14 ani încă n'am dat de cantor, care ar fi atât de consumat în cântările și tipicul bisericesc, că să nu-i fi putut da lui știință.

La asta știu că Dl Lazar, eventual auctorul articlilor „Treble noastre” decumva mă cunoaște și Dsa, numai atâta va observă: asta e specialitatea Dtale.

Pe lângă toate aceste, că am avut darul dela Dumnezeu de a putea cânta frumos, totuși observ, că cu cuvântul meu nimica n'ași plăti — n'ași fi popă cum să cade, dacă mi-ar lipsi știința teologică ba chiar subtilitățile teologice învățate latinește și foarte pricepute, pe cum au dovedit cei mai competenți ca Dlor intru această cauză: profesorii nostri de teologie cari ni-au cenzurat. Tot asta o pot zice și despre fratele Cionca, a căruia carte o cunosc mai bine ca Dl Lazar.

Vor fi cunoscând Dnii dela G. și alți preoți cum să cade, cari învățând în semi-

FEUILLETON.

Fata Morgana

SAU

Năluceirea deșertului.

Sub razele arzătoare ale soarelui de miazăzi, caravana înaintază cu greu peste câmpiile de nisip. Călătorii, chinuți de arșița zilei, obosiți și abia răsnind, înzădar cantă împrejur după vrenn crâng, vreun arbor sau vre un ochiu de verdeață ei nu văd decât deșertul fără margini peste care pareă că s'a revărsat o mare de foc.

Când soarele era la zorit, iată că li-se ivește, departe înainte, o minunată și dorită privești. Era un lac ca cristalul, în care să oglindeau veseli arborii și tufșurile verzi de pe malurile lui.

Zoresc sărmanii călători, ca să ajungă mai de grabă, să se răcorească și să-și stâmpere setea. Dar, lucru cindat! cu cât înaintau, isvorul fugea mereu dinaintea lor: până când, cu coborirea soarelui, dispară și nu-l mai văzură.

Era o înșelătoare iluziune a Fetei morgane, căreia-i place uneori a-și râde de dorințele, credințata și neștiința oamenilor, arătându-le palate mărețe, grădini feerice, câmpii verzi și desfătătoare acolo, unde în realitate nu este nimic din toate acestea.

Asemenea acestei iluziuni atmosferice sunt ori-ce dorințe și speranțe de o viață mai fericită când sunt întemeiate numai pe visuri și iluziuni.

M. Strajan.

SĂRMANII.

— Max. Geissler. —

(Continuare și fine.)

Îmi blastămam soartea, când noaptea se furșă pe lângă așternutul meu suferința, ca o fantasmă în lumina palidă a lunii, ce pătrundea prin fereastra mohorită din coperiș. — Acolo zăceam, și devenisem mamă unei copile, căci ea era copila ficei mele... Ea fusese văduvă, azi e moartă, — încă dela nașterea acestei copile.

A fost o vreme fără lună, fără stele. Noaptea întreagă mă svârcoleam în așternut: pareă că e tăsut cu spinii. — Și lângă mine respira nșor aproape stins, un fiu al durerilor, fără cămașe, fără așternut. Fieca mea fusese bolnavă de moarte încă înainte de nașterea copilei...

Pe o răză a zăcut, Dle, și nu a murit! Măncarea sărăcăcioasă, aerul innădușitor al unei odăi din pod au lăsat-o pe mititica să crească, — și n'a murit... Și într'o zi am venit Dle, cu o pâne moale și un ulcioraș de lapte. Când urcam cu pași grei scara de lemn, până sus sub coperiș, îmi gândiam în mine: „Dar de s'ar rupe, și m'ar îngropa sub frânturile ei!”

Am împins apoi zăvorul de pe ușa înegrită, și în mijlocul odăii goale, singură și fără nici un ajutor, stetea copila; ea îmi întinse brațele intru întâmpinare, strigând de bucurie... Dle, aceasta a fost o rază caldă de soare în sufletul meu, pe care zăcuse luni de-a rândul, ca o noapte neagră: suferința.

Din ceasul acesta eu am privit copila ca o binecuvântare cerească, ca o stea,

care a răsărit numai ca să lumineze această inimă întunecată. — Pe încetul iubirea s'a apropiat de mine și m-a unpințit și fierul. Tot mai puternică devenia ca iubirea, cu fiecare dimineată: într'o singură inimă se adunase iubirea de tata și mama: amândouă într'una, dar mari ca în doua inimă. — Dar pentru Dumnezeu eu nu aveam nici un cuvânt de mulțumită...

Iarna veni. O iarnă într'o odaie în pod, — Dle, așa ceva Dia n'ai trăit! Când văpaia soarelui se varsă grea, innădușitoare, prin țigle și-ți învaltie capul și umerii ca o povară grea, — atunci este scăpare: o boare ce adie atingându-ți simul desvălit și brațele goale, o mână de apă rece pe frunte și pe buze: — dar gerul iernii, o, încontra acestuia zădărnice să luptă sărăcia!... Cuptorașul de fier e roșu — de rugină, și apoi, nici o despicătură de lemn, cel mult câteva găteje uscate, cari le-ai adus în spate astă toamnă prin vișor. — Haina ruptă nu mai poate încălzi trupul amurțit. Fereastra din coperiș e astupată de un vâl apărător de zăpadă, singurul, care oprește intrarea gerului ucigător. Vântul suie scara ziua întreagă fără încetare și să indeasă în lăuntru prin crepăturile ușii, prin broasca dela zar, — iar în casă să văd linii albe, argintii, în amestec lucitor: răsufllarea rece a gerului de afară.

Și Crăciunul se apropia și aveam de gând să aprid și eu o lumină copilei mele... Dar la amiază mâinile copilei să încleștează de brațul meu și Irma își ascunse fața palidă în îndoiturile hainei mele. Pe când afara, în sale mari, așezau daruri sub brazii strălucitori — eu o așezam pe Irma în așternut... Era bolnavă.

narele rom.-cat. la Pesta și Orade — de unde anume nu mult rit, tipic și cântări au adus; adu-s'au însă știința necesară preotului, cari sunt mai necesare și nu să pot câștiga dela cantori. Acești preoți ca să nu numesc mulți sunt Dl Grațian Flonta și Ioan Budișan din jurul Șimleului cunoscuți la G. de D.

Apoi dacă ni-se condece a nu ne ținea de „negru pe alb” ci să cercăm și scopul — o fac și aceasta. Dacă e adevărat că învățăm latinește teologia nu pricepem *ce învățăm*, dacă e adevărat, că nu *invățăm prudentă* pastorală și n'avem *fervoarea recerută* întru împlinirea agendelor noastre, ci le împlinim numai ca *sarcini moleste* — pe cum nu este adevărat; cu ce scop să asezează unele ca aceste? Celce nu-și pricepe învățătura de care are lipsă e *ignorant*, cel lipsit de prudentă pastorală e *păstor imprudent*, cel fără fervoare în misiunea sublimă preoțască e fariseu. Urmează din aceste că învățăturile preotului ignorant nu sunt bune și adevărate, conducerea preotului imprudent nu e de urmat iar jertfele și rugăciunile fariseului nu pot fi bine primite la Dumnezeu. Dacă Domnii dela G. de D, după al lor exegeză interpretează altcum — aceea e specialitatea Dlor. Interpretare în alt sens cu alt scop numai atunci primesc dacă să va face direct, fără încălcături cu argumentele recerute. Și cu aceste s'au făcut servii bune clerului gr.-cat? Să mă iertați Dlor dela G. de D.; dar pe lângă toată dragostea pastorală pentru servii ca aceste nu vă mulțămim, ci mai vartos cu mult regret le respingem dela noi. — Mai suntem degradați de mai nesimțitori în privința tagmei ca „cișmașii” din pricina că ne ducem pruncii la școli rom.-cat. și fetele la călugărițe. N'am cauză a ascunde scopul — dar de greșesesc să mă iertați — mi-să pare că e vorbă de lipsa fetițelor noastre la

Steteam lângă pat, ascultând respirația grăbită, de friguri; la flacăra luminii de Crăciun priviam stetele arzătoare ale ochilor ei... atunci deodată tresări bătrâna inima îndurerată; o adiere blândă de împăcare tre-ă prin ea și nu să mai putea liniști; mă chemă să cad în genunchi și să mă rog pentru viața fiicei mele.

Acesta a fost un Crăciun, Domnul meu, un Crăciun, cum anulăni altuia nu i-a fost dat a-l sărbători.

Și astăzi copila este raza de viață a sufletului meu...

-- Și totuș va veni vremea, când eu singur, un om neputincios, rătăcind din casă în casă, din sat în sat voi cânta pe la ușile oamenilor... Copila va muri înaintea mea. — Vezi-i buzele subțiri, palide, și fața ei și vinele de pe frunte: ea în frunzele garoafelor cari creșe în umbra mormintelor. — Dar eu m'am liniștit acum, și voi rămânea tot așa și când va veni acel ceas!

Acum ea era moartă...

Trebuia să-mi aduc aminte de acea zi de primăvară, când bătrânul își descoperise înaintea mea inima. — Și când m'am apropiat de fereastră, — sus în cimitir stetea o ceată de popor în jurul unui mormânt deschis... Din turn să auzia trist, monotou, un clopot.

Cu un ceas mai târziu un moșneag urea pe dramul de țară în sus, pe deal, cu harfa în spate. Ursita i-a răpit ultima bogăție — Nu fusese încă destul de sărac.

N. Ag.

școala R. f. r. S. din Șimleu. Absolutism mare e a face presiune în publicitate în modul cum o faceți Dvoastră pentru această treabă. Cauza pentru care nu ne ducem fetele la Dvoastră o știm noi și dacă voi-ți a o ști întrebați-ne pe cale privată, dar rogu-Vă nu ne defaimați așa necuviincios. Dar să-mi fac o observare. La călugărițe — unde și o fetiță a mea a petrecut 3 ani — cu durere pentru Dvoastră inteligenții mireni — trebuie să vă spun, că numai singură fetița mea a fost de preot — căruia nu i-am conces nici mărturisire acolo — am aflat însă fete de laici inteligenți chiar din Năsăud — în Oradea-mare apoi fetițe gr.-or. mai multe ca gr.-cat. Și totuși numai preoții gr.-cat. sunt mai nesimțitori ca cișmașii? — Har Dlui însă azi mă simț părinte fericit, că copilele mele sunt în internatul „Pavelian” în Beiuș căci vezi fericitul Pavel, a căruia memorie e dulce în inimile fiilor de bine a neamului român, a avut și altă grije nunumai a fi bine scris la Roma!

Și acestor dorințe mi-am făcut destul mai înainte de articolii Dvoastră de tristă amintire. Deci în privința creșterii copiilor noștri ni-am ști face datorința și fără dăscăliturile Dvoastră — numai rând de am avea ca voe și știință.

Să revin și la alte documente de mic preț a dragostii G. de D. față de preoțimea gr.-cat. — Din incidentul alegerilor de membrii în sfatul comitatens a cercat G. de D. prilej ași arăta și vărsa toată dragostea peste noi.

Un corespondent confident a Dlui Lazar fără nici o cauză mă tirește în noroi pe mine și pe D. Cupșa preot în Porț, din simplă cauză că poporul nostru și noi n'am votat pe Dsa, ci pe D. Cupșa de 7 ori mai naționalist și destoinic român ca dânsul. Aceste Dl Lazar — deși pe cum însuși recunoaște, ne cunoaște de; „preoți harnici și buni români” le-a publicat fără genere. Ce-i pasă Dsale -- ba poate chiar îi place? — când poate vatămă onoarea a doi preoți, la care încă n'a tentat pământean. Mai dă apoi în alți trei preoți din alt cerc — dintre care unul e vrednicul protopop T. Pop, bărbat încăruntit în lupte naționale, în I. Taloș și C. Juga. Cauza e simplă: că numiții nu s'au prezentat la alegere.

La adresa acestui din urmă să fac *frumoase, serioase și cuvioase* manifestări de dragoste de felul: mergea frate — după carul în povorat cu o năfrâmoaică cât un hotar la grumaz, ca un marțolea — și iarăși: la oameni ca acestia numai de aceea le-a dat Dumnezeu minte și inimă „*să știe râni în poiată și ofta câte un blidou de fasole*”. Apoi mai zică cineva că G. de D. nu e plină de ton cuviincios, de seriozitatea și demnitatea unei Gazete cum să cade socială.

Și e curios, ba prea-prea curios că de inteligent mirean nu e pomană cum și întrucât își împlinește datorința națională — această tagmă e pentru publicității Gazetei „*nolli me tangere*”. — N'am cauză a rătăcea adevărul: G. de D. făcând servii plăcute de felul acesta câtorva inteligenți a căror spirit o dominează, de loc nu servește marilor cauze obștești; cu atât mai puțin face bune servii preoțimii gr.-cat., cum pe nedreptul să afirmă.

Judece clerul gr.-cat. în meritul acestor trebi — dar cu deosebire preoțimea gr.-cat. din Selaj, căreia în primul rând îi sună lecțiunile din „*Trebile noastre*”.

Ceice au urechi de auzit audă, tristul adevăr, ceice au inime nobile sămțască dureroasele vătămări!

Suimal la 4 Februarie 1905 st. n.

Vasilie Pop
preot gr.-cat.

Országos magyar Szövetség și balotagiile. — Drept ilustrare cum știu să lupte guvernării noștri și să-și apere neamul, lăsăm să urmeze în traducere scrisoarea ce o adresează contele Eszterházy János în calitate de prezident a numitei societăți, prezidenților partidului independist din Panciova, Chișineu și Cehul-silvaniei:

„Mult stimat Dle prezident! Liga magiară regnicolară, s'a alcătuit și luptă într'acolo, ca cu ajutorul organizării societății magiare opera de apărare națională să devină mai eficace față cu primejdia, cu care naționalitățile amenință întâietatea politică și economică a magiarismului; îndată-ce a înțales, că naționalitățile la actualele alegeri de deputați s'au hotărit să intre în activitate, conform decisului luat în ședința comiteului din 4 Ianuarie curent, a lansat un apel către alegători.

„Apelul nostru în mai multe cercuri a avut succes. Nu într'un singur cerc, mai ales în Ungaria de nord, acțiunea ligei noastre încă a contribuit, ca față cu candidatul naționalist să reese candidatul în care și-au pus încrederea prealabilă partidele patriotice. În alte cercuri cuvântul nostru n'a avut rezultatul dorit și urmarea a fost triumful candidatului naționalist. În sfârșit în trei cercuri în Cehul-silvaniei, a Chișineului și a Panciovei va fi balotaj între candidatul magiar cu majoritate relativă și cu candidatul naționalist.

„Cuvântul poruncitor al intereselor magiare pretinde, ca în parlamentul nostru numărul deputaților naționaliști să nu sporească, ci în amintitele trei cercuri să învingă candidatul patriei magiare care a avut majoritatea relativă. Fiindcă cu ocaziunea primei alegeri, partidul rămas în minoritate absolută, în lupta pentru triumful principiilor sale și cinstea steagului politic și-a făcut destul datorinții, fiindcă peste considerațiunile de partid este un interes mai înalt, care ne demândă, ca având în vedere singur superioritatea politică a magiarismului, unul ca unul să ne grupăm pe lângă candidatul magiar cu majoritatea relativă și să lucrăm din toate puterile, ca învingerea să încoroneze stindardul candidatului partidului magiar.

„În numele acestui interes mai înalt de rasă și național vă rugăm pe Dvoastră ca prezident a cercului partidului independist să lucrați într'acolo, ca membrii din loc ai partidului independist, să sprijinească față cu candidatul naționalist pe candidatul magiar cu majoritate relativă. Scrisoarea din cesțiune am arătat-o lui Kossuth Ferencz, dânsul m'a imputernicit, să adaug în numele lui următoarea enunțiere:

„Și eu aprob lupta pornită contra dușmanilor ideii de stat magiare”. Budapesta la 7 Februarie 1905. *Contele Esterházy*

Janos prezident. Dr. Iancsó Benedek secretar.

Oare neamul românesc să nu aibă interese mai înalte, cu cari era datorința preoților și cărturarilor noștri să se identifice? Magiarii când e vorba de luptă politică față cu naționalitățile toți sunt una; noi, durere! ne uităm după forme, ori ne vindem străinului.

CORESPONDINȚE.

ALEGEREA DELA VINȚ

— constatări. —

Entuziasmul cu care s'au prezentat cei 340 alegători români în ziua de 26 Ian. la Vinț, va rămănea pe veci neșters în memoria mea.

Ochii plini de lacrimi să înălțau rugător către cer. Doamne! Dumnezeu bun al neamului nostru, ajută-ne barăm de astădată.

Și eram ca siguri de învingere. Cum nu? din 1035 alegători peste 700 români. Dar uitasăm că între noi sunt multe uscături...

Unde sunteți voi nemernici trădători? voi care a-ți avut cutezanța, ca eu mânilor voastre murdare să pălmuiți în față mama voastră — națiunea? Nu v'ați adus aminte, că noi ceilalți fii ai mamei nu vom suferi să vă bateți joc de mama noastră și vă vom cere socoteală, veți avea să vă răfuiți cu noi?

Inima voastră mică nu e în stare să cuprindă durerea ce am suferit-o noi, atunci când am văzut că voi frații noștri v'ați făcut coadă de topor în mânilor dușmanului. În laturi nemernici! Nu știți voi că din modul cum să prezintă o națiune în luptă pentru drepturile ei, să vede puterea de viață a acelei națiuni?

Și atunci când niște tineri aprinși de dragostea de neam, Dr. Chirilă, V. Ordace, Eugen Muntean ș. a. din zi în noapte, prin ger și vânt, au venit la voi acasă să vă roage, — auziți măi! să vă roage, să spriginiți cauza voastră proprie, cauza neamului nostru: voi și la rugarea lor a-ți rămas — înlemniți.

Perderea ce o a-ți cauzat neamului nu o veți spăla cu lacrimile ce le vărsați astăzi.

Învățați dela concetățenii noștri maghiari cum știu ei luptă pentru drepturile lor și învățați dela sași — când conducătorii lor le-au dat signalul de luptă, să duc unul ca unul acolo unde sunt trimiși.

După alegere un țaran din Drâmbăr cu ochii plini de lacrimi îmi zise:

— Am pierdut Dle pe un om, pe care nu știu, îl vom mai găsi! Dumnezeu va bate pe aceia cari ne-au vândut străinului...

La Vinț întâlnesc pe un fost elev al meu.

— Ce cauți tu pe aici Simioane?

— Am venit Dle învățător, pentru tata, îi cam place beutura și mi-o fost teamă ca să nu-l înșele cineva.

— Unde-i tatăl-o?

— E dincolo cu Ungurii și cu Sașii. Ce să fac să-l scot de acolo. Și ochii i-să umplură de lacrimi.

— Nu poți Simioane! e aici miliție, gendarmărie și nu te vor lăsa să vorbești cu el.

În acel moment își aruncă jos traista cu merinde, să urcă pe un zid și zărind pe tatăl său, cu pumnii duși la tâmpă, îi strigă: „Tată! tată! să nu te mai întâlnești cu mine...!”

Eram la școală în Blaj. Un mare bărbat de ai noștri, un venerabil canonic îmi zise odată: „Măi! la voi pe Săcaș încă nu o răsărit soarele”. Țin minte până trăesc. Și-i căm multșor de atunci — și soarele nu a mai răsărit.

Răsai soare — răsai dragă!

Nechifor Frățilă.

ELECTORALE

— Februarie 1905.

Fiind stăpânit de impresiunile primite la ultimile alegeri distali, — dați-mi voie să vă raportez și eu despre alegerea din cercul nostru alegător de *Ceica-maghiară*.

Cercul acesta, afară de o minoritate neînșămnată e aproape curat românesc și așa, după hotărîrea activității, ori care român cu bun simț ar fi fost în drept a aștepta, ca în cercul acesta să fie fost candidat și ales un deputat român cu programul național, și aceasta s'ar fi putut întâmpla foarte ușor. — Însă precum în trecut pasivitatea, așa acuma activitatea cu program național, decretată de fruntașii neamului nostru, nu a fost respectată nici din partea poporului, nici a conducătorilor. — În trecut, pe vremea pasivității, cercul nostru era rezervat pentru candidații români guvernamentali, și puternicii zilei aveau la îndemână atât candidații în prisosință, cât și cunoscutele mijloace de-ai alege; doar aveau să demonstreze lumii, că nu toți românii sunt solidari în pasivitate. — Acum însă fiind decretată activitatea, — puternicii au abandonat usul din trecut și au candidat pe jidanul francmason din Orade *Dr. Dési (Deutsch) Géza*.

Până acuma deși nu eram indestuliiți, dar baremi eram mângăiați, că în dietă ne reprezintă „sânge din sângele nost” (vorbă volantă dela alegerea penultimă). — Acum însă foarte ne-am revoltat, și cunoscându-ne starea desaranziată în care ne aflăm, nu puteam avea speranță că din cercul nostru să se poată candida cineva cu program național.

Făcutu-s'au încercări, că din alte cercuri să se candideze cineva, — însă fără rezultat. Încercatu-s'au altcum pe cum să aude tinărul avocat din *Beiuș* *Dr. Ioan Ciordaș* și-au ispitit mai întâiu opiniunea alegătorilor din *Cehei*, de unde se trage și unde are și mulți consăngeni; dar i-s'a răspuns că numai așa vor sta pe lângă el, dacă le va cumpăra oroloj în turnul bisericii și fiecare alegător va primi diurn și

trăsură. — Și până când cu „sângele din sângele lor” au vorbit așa ca din spatele calului, până atunci pe *Dési (Deutsch)*, pe jidanul francmason, l'au primit cu banderiu și muzică. — Părinte *Ternovane! Dési* vă va cumpăra oroloj în turn??!!...

Între astfel de împrejurări era sigur că singurul candidat jidan va fi cu aclamațiune ales de deputat, — cu toate aceste au aflat de bine să cutriere comunele mai de frunte, cu o suită constatătoare din jidani, organele administrative și din un *preot gr-cat*. — Numele îl retac, (pentruce? R. U.) dar mi-au venit în minte, când l'am văzut, vorbele din urmă alui *Caesar*: „Și tu fiule *Brute*?” — Căci el a fost cortezul și tălmăciul candidatului jidan; zile și nopți întregi bătea calea mănuzului, iar în Dumineca după Botez înzadar așteptau poporeni pe părintele lor în biserică, să poată fi părtaș în darurile S. Liturghii și mângăiați în năcazurile lor multe prin cuvântul lui Dumnezeu. — *Poporul, cel ce ședeau în laturea și umbra (morții) neștiinții lumină (au) nu au răsărit lor*...

Înainte de alegere cu două zile s'au candidat pe sine cu program 48-ist un diurnist dela perceptoria din *Beiuș* cu numele *Vasilie Ștefan*, unii zic că ar fi român, iar alții că e rutean, — dar multă ispravă nu a făcut.

Elita preoțimei, atât neunită, cât și unită, conștie de chemarea și demnitățile sa, a rămas acasă, dar pentru aceea puteai vedea șire de trăsuri în cari ședeau câte un jidan și preot, câte 2—3 alegători, și în pripă nu știai care e jidanul și care e preotul...

Vorba lui *Ugrom* despre neamul său: „popor indolent, inteligință (la noi preoțime) coruptă”.

Privitorul.

Capitulul Metropolitan gr-cat. de *Alba-Iulia* și *Făgăraș* cu adâncă întristare anuță adormirea în Domnul a iubitului confrate

Reverendissimului Domn

Ioan V. Russu,

Canonic prebendat al Bisericii catedrale din *Blaj* și asesor al Sfântului Scaun metropolitan, urmată după scurte suferințe în 11 Februarie 1905 la 6^{1/2} oare sara, în anul 79 al etății și 50 al preoției sale.

Fericitul în Domnul s'a născut în comuna *Sănmărtin* din comitatul *Solnoc-Dobăca* la 2 Iunie 1826. A studiat la *Blaj*, unde depuse maturitatea în 1844 și unde absolvă și teologia fiind ordonat de preot la 1855. Dela 1849 până la 1862 a funcționat ca profesor la școala normală și apoi la gimnaz. În 1862 a fost numit, paroch și viceprotopop al tractului *Sibiu* iar mai târziu în 1865 de protopop și asesor con-

Cetiți!

— BEN HUR —

Cetiți!

— Unul dintre cele mai senzaționale, instructive și moralisătoare romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fl.

A apărut în editura „Unirei.

sistoria! În 1901 fu numit canonic de fundațiune regească. În decursul petrecerii sale în Sibiu, Russu dezvoltă o activitate foarte rodnică atât pentru ridicarea parohiei și protopopiatului Sibiu, cât și ca secretar al II. al Asociațiunii, în care calitate lucră 15 ani, apoi ca vicepresident al acestei societăți și ca profesor de limba română la gimnaziul de stat vreme de 30 ani, ținând astfel treaz sentimentul național la sutele de elevi români, cari an de an s'au perândat la acel gimnaz. Russu a lucrat și pe terenul literar. Dintre scrierile sale pomenim: Compendiu de istoria Transilvaniei, Sibiu 1864 și Carte de lectură 1876 și 1886. Prima a fost oprită de cenzură pentru că scotea prea mult în relief importanța, neamului românesc în dezvoltarea acestei țări.

Mutat la Blaj, Russu a fost mai mult bolnav, suferind de astmă și de boală de ochi, și astfel n'a mai putut lua parte la viața publică. Sâmbătă sara a adormit lin, fără dureri, ca un om obosit de muncă grea și ostenitoare.

Înmormântarea i-s'a făcut Luni în biserica catedrală pontificând Escelența Sa Mitropolitul Victor asistat de canonicii: Gavril Pop, Dr. Aug. Bunea, Dr. Victor Szmigelski, Ales. Uilacanu și Ștefan Pop, protopop. Gh. Bărbat, capel. Iuliu Nistor prof. Aron Deac și diaconii I. Br. Micu și Iac. Popa. Cuvântul funebrel fa ținut canonicul Dr. Isidor Marcu, schițând viața atâta de bogată în fapte bune a repausatului și arătând în chip fericit cum prin toată activitatea sa se observă spiritul de abnegațiune și de jertfă. A cântat prof. Ionaș și Papiu și corul clericilor. La groapă a vorbit prof. Negruț, în numele Asociațiunii și preotul Decei în numele preoțimii din tractul protopopesc al Sibiului. De închiere observăm că prezidiul Asociațiunii a rugat telegrafice pe membrii din comitet I. F. Negruț, Dr. Am. Chetian și Gavril Precup, să o reprezinte, iar preoțimea din distr. Sibiu a fost reprezentată prin preoții Dion. Aron, Gurariului, Dem. Deac, Calvasăr și Dion. P. Decei, Orlat.

În veci pomenirea lui!

Convocator.

P. T. Domni membrii ai societății meseriașilor din Blaj în virtutea § 16 din statute sunt invitați cu tot onorul la a II-a adunare generală ordinară, care să va țineă Dumineca la 26 Februar st. n. a. c. la oarele 3 d. a. în localitatea Casinei române.

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul general al comitetului.
3. Raportul cassarului și proiectul de budget pe 1905.
4. Alegerea a lor 3 comisiuni:
 - a) pentru censurarea raportului
 - b) pentru censurarea rațiotinului.

- c) pentru înscrierea de membrii și candidarea membrilor în comitet.
 5. Alegerea comitetului.
 6. Eventuale propuneri.
- Blaj la 2 Februar 1905.
Gavril Precup, Vasile Bersan,
president. secretar

Noutăți.

Sărbarea dela Trei-sfinți. Sfinții Treierarchi Vasile, Grigore și Ioan sunt patronii iostituți gimnazului nostru de fericitul episcop Gregoriu Maior. — În cinstea acestor mari patroni de un lung șir de ani tinerimea gimnazială și în special societatea de lectură — ține o sădintă festivă la care să face lectură, musică și să declamează în limbile, ce să predau la gimnaz. Credincioși acestui obicei societatea de lectură a tinerimei gimnaziale a serbat și în ăst an ziua acestor mari patroni. Sărbarea s'a dat în sala de gimnastică în fața unui numeros public în frunte cu Înalt Prea Sfințitul părinte Mitropolit Dr Victor Mihalyi. Programul a stat din 9 puncte. Nicolae Agârbișean, presidentul societății de lectură cu titlu „O zi măreață”, — a arătat însemnătatea zilei aducând elogiul patronilor și admirațiune pilor fondatori a școalelor din Blaj. Au urmat declamările: Ioan Măcer el. VIII. din l. română, Folea din el. VII. din magiară, Nicolae Negruț el. VIII. din l. latina; Ioan Moldovan el. VIII. l. greacă și Lazar Victor el. VII. din l. germană. — Toate au fost reușite. Între declamări orchestra și corul tinerimei au executat oda ocazională „Școalele din Blaj de Emil Sabo, musică de Iacob Mureșan. La sfârșit Excelența Sa metropolitni Mihályi într'o vorbire plină de învățături laudă zăln tinerimei întru preamărirea patronilor acestor școale. Sara s'a ținut în sala otelului Univers tradiționalul „Bal filantropic”. Lume a fost puțină ca nici când altădată.

Știri personale. Dr. Dănilă Szabó a făcut cu bun succes la Oșorhei cenzura de avocat. Își va deschide cancelaria advocațională în Blaj. — Felicitări!

Serată muzicală. Reuniunea S. „Maria” a femeilor române din Cluj. Invită la serata muzicală împreună cu dans ce se va da în favorul noiei biserici din Cluj la 23 Februarie n. 1905 în sala deia „Hotel Central” din Cluj.

„Patria” institut de credit și economii în Blaj și-a ținut Sâmbăta trecută adunarea generală. Din raportul prezentat de direcțiune ne-am putut convinge cu toții de bazele solide pe care e pus institutul și de progresele frumoase ce le face. Estragem aci câteva date: depunerile au crescut cu aproape 300 mii. ajungând la cifra de cor. 1.948 mii, fondurile de rezervă la 341 mii la care sumă, conform hotărârii adunării generale se vor mai adauge peste 19 mii cor., așa că acum trece de 360 mii va se zică e mai mare ca Capitalul social. care e numai de 220 mii. Rescomptul a crescut și el la cifra de 613 mii. De asemenea a crescut escomptul cambiilor. ipototecarelor și lombardul, cari toate se cifrează în suma de aproape 3 milioane cor. Afară de acestea institutul are efecte în valoare nominală de cor. 129.500. casă și realități de peste 80 mii coroane. apoi diverse 7930 cor. Profitul anului a fost de 65.826.19 cor. din care s'a votat acționărilor câte 15% adică 30 cor. de acție și 2741.31 cor spre scopuri

de binefacere. Suma aceasta a fost distribuită astfel: pentru înființândul spital al studenților cor. 1600, școalei de fete, școalei elevilor de industrie și internatului preparandial câte 200 cor., azilului de băieți cor. 150 — casinei române cor. 340 și reuniunii meseriașilor cor. 51.31. Pentru adunarea generală au fost depuse 847 acțiuni cu 495 voturi împărțite între 34 acționari. După vechime a expirat mandatul membrilor din direcțiune: Ioan M. Moldovanu, Ioan F. Negruțiu și Dr. Vasile Hossu. care a și abzis. Cei doi dintăiu au fost realesi, iar în locul al treilea a reușit Ștefan Pop, canonic mitropolitan. Tot în anul acesta a expirat și mandatul comitetului de revizuire. În care s'au ales acum: Iacob Mureșan, Aurel C. Domșa, Gavril Precup, Dr. Ambrosiu Chetian și Ioan Fodor. De închiere trebuie să relevăm faptul. că „Patria” și-a luat problema de a ridica un spital pentru studenții bolnavi și că singur acest institut susține și în parte alimentează fondurile pentru școala de industrie, internatul de preparanzi, școala de fete, azilul și casina română, cărora, în fiecare an le împarte întreaga suma destinată scopurilor de binefacere.

Blajul pentru Brad. La fondul „Dr. Iosif Hodosiu” înființat la gimnaziul public român gr.-or. din Brad, cu scop ca din venitele lui să se dea ajutoare profesorilor dela acest institut la tipărirea de manuale și serieri literare, la ținerea de prelegeri și disertațiuni, la interpretarea de excursiuni științifice, cari să vor publica în anuarul gimnaziului, a încurs din Blaj suma de 900 cor. Între contribuții se află Iuliu Brut Hodosiu fiul fericitului Dr. Iosif Hodosiu, Dr. Iuliu Maniu, adv. cu câte 200 cor., Ioan F. Negruțiu, profesor cu 100 c., Dr. Aug. Bunea Ștefan Pop, canonic metropolitani, Georgiu Bărbat protopop, A. C. Domșa, cu câte 50 c., Ioan M. Moldovan, prepozit, Simion P. Mateiu, canonic metropolitan. G. Munteanu director preparandial. câte cu 30 c., Gavril Precup profesor, Ioan Maior câte cu 20 c., și alți fruntași couștii ce va să zică a da profesorilor dela institutele noastre culturale posibilitatea să fie la înălțimea chemării lor. — Lăsa completă să va publica la timonul său laudă și recunoștință lor.

Hymen Pompiliu Tămăș teolog abs. și **Leontina Cherebș**, anunță cununia lor ce se va celebra în biserica gr.-cat. din Someș-Odorhei la 5 Martie st. n. — **Augustin Magyar** și **Silvia Szabó**, anunță serbarea cunnoiei lor ce se va celebra Joi în 23 Februarie st. n. în biserica gr.-cat. din Ufalán (Csenger-Ujfalú).

Conferențele meseriașilor Duminecă în 19 Februarie n. va fi a VII. conferință în localul meseriașilor nostri. Va ceti Dnul tipograf **Augustin Grușița**, Dșoara **Marți Cristian** va declama. Începutul la 5 oare.

Masa studenților. **Petru Boșian** preot Dumbrava, a colectat pentru fondul mesei studenților cor. 8.

Fondul subsidiar al preoților. a mai primit ca procente după subsidiul de stat dela **Ioan Hățăgan**, protopop Coșocna cor. 12. **Ioan Boieriu**, Lechința, cor. 20. **Elie Gâmpcean**, viceprotopop Gyó-Szt. Miklos cor. 20. și **Ioan Moldovan**, Ufalán. cor. 10.

Neurolog † **Ana Bran n. Dragea**, soția fostului protopop Zaharie Bran din Sâncel, a trecut la celea eterne Sâmbătă în 11 Februarie 1905 anul al 62-lea al etății și al 9-lea al văduviei, împărțită fiind cu ss. Sacraminte ale muribnșilor.

Odihnească în pace!

Cumpărați

Cumpărați

Calendariul Unirii pe anul 1905.

Prețul 50 fil. plus 10 fil. porto.

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

PĂCAT ȘI ISPĂȘIRE.

1. „PIPȘOARĂ“.

La regimentul al doilea de cavalerie franceză din Algir, în escadronul dela Tlemsen se află un trimbițaș ciudat. Verbal tradus el se numia „Pipșoară“, și, după cum afirmă regimentul întreg, era cel mai brav și mai distins trimbițaș în întreaga armata franceză. Și într'adevăr, trebuia conștient, că el știa manua trimbița cu multă artă și gust. La auzul trimbiței sale, soldații erau încântați, chiar și dimineața. Ceeace de comun la trezire nu se prea întâmplă. La amiază când dădea signalul pentru mâncare, la toți le creștia apetitul și aroama supei cele groase de casarmă li-se urcă la toți în nas. Ar fi fost un măgar acela, căruia după o astfel de invitare muzicală, i s'ar fi părut prea uscată, porțiunea de cartofi ori boabele de fasole prea vârtoase.

Pentru aceea însă, acest distins artist totuși a suflat de două ori în trimbița, așa de mizerabil, încât și celui mai nepriceput trimbițaș i-ar fi fost rușine, și aceasta s'a întâmplat între nește împrejurări, cari merită să fie descrise.

Cum am zis bravul trimbițaș se numea „Pipșoară“. Cel puțin cu numele acesta era înregistrat în lista regimentului, deoarece nu i-se cunoștea numele cel adevărat, și nici el însuși nu și-l știa. La rubrica observațiilor era scris: „Tatăl și mama necunoscuți“, și cât năcaz și supărare conține în sine această notiță scurtă, o știe ori-cine destul de bine.

Numele de „Pipșoară“ l'a primit deja la intrarea sa în regiment, s'au mai bine zis, încă deja de mai înainte; însă nu doară pentru că el sămăna cu o pipă de țabac, căci aceasta este de comun scurtă și rotundă, pe când trimbițașul nostru, dincontră era subțire, uscat și lung cât un par; și iarăș nu pentru aceea că doară ar fi fost delicat și fragil ca o pipă de spumă, nu, căci el era osos, vânjos și avea nește mușchi ca de oțel. E drept că culoarea brună a feței sale sămăna cu o pipă afumată, însă adevărata origine a numelui său era alta. Camerazii lui afirmă, că numele acesta se potrivește de minune la trimbițași. Pentru că el era un fumător pasionat, asta se știea; el avea și o frumoasă pipă de spumă, în carea era amoretat cu totul, asta încă se vede. Cu toate acestea el nici odată — nu fuma. Nu, în cei zece ani, de când se află deja la regiment, el n'a pus pipa la gură, și n'a avut țabac în pungă. Numai din când în când, la anumite zile, își scoțea pipa din buzunarul dela șeauă, se așeză în tăcere într'un colț, se uita la ea cu priviri duioase, o frecă de mână până ce sclicea, apoi iarăș o privi, suspinând greu și adânc.

Aci trebuia să fie ascuns un secret; însă ce fel de secret, înzadar își bătă capul regimentul întreg. Căci — bravul trimbițaș nu era prea deschis la vorbă. El putea locui luni întregi la olaltă cu un camarad, sub acelaș cort, fără să zică altceva decât Hâm! sau Popp. — Cu un cuvânt era tăcut.

Afară de aceea, camerazii săi mai observară, că el nici odată nu puneă piciorul în vre-o cărciumă, nici odată nu bea nici o picătură de vin, bere ori rachiu. Se înțelege că nici vin de Malaga, nici Champanie. Însă pentru ce? Nici un soldat din întreg regimentul nu era așa de sărac, încât se nu-și poată permite din când în când câte-o inghițitură. „Pipșoară“ însă era trimbițaș de ștab și de regiment, bine salarizat, scoțea pe săptămână câte șase franci, avea toate cele gratuit, și afară de aceea în fiecare săptămână căpăta dela regiment câte un pachet de țabac. Unde cheltuia el toate aceste lucruri?

De sigur „Pipșoară“ cruța, și cronicarii escadronului afirmă, că el are un ciorap plin cu bani. Se înțelege că nimeni n'a văzut încă ciorapul și nimeni nu putea spune, că ce are de gând să facă cu banii. Numai atâta se știa, că în fiecare an el își cerea un concediu scurt, pentru a merge la Oran, și că în fiecare an primea câte o epistolă groasă, din Franța. După primirea epistolei, de regulă mergea la capelanul regimentului în Tlemsen, ca acesta să i-o cetească, de vreme ce trimbițașul „Pipșoară“ știea sufla în trimbița, însă nu știea ceti.

Cu toate particularitățile aceste îl iubeau cu toții. Pentru că, deși el nu vorbea nimic, sau numai foarte puțin, cu atât mai mult lucra. Se povestea despre dânsul o multime de fapte vitejești. Jumătate escadronul avea să-și mulțumească viața trimbițașului „Pipșoară“, căci fără întervenirea acestuia, capetele lor deja de mult ar fi fost zdrobite ori atârinate de vre-o șeauă. În diversele atacuri avute cu beduinii.

Însă cu toate aceste merite, și cu toate că se afla deja de zece ani la regiment, el n'a obținut nici medalie de bravură, nici crucea de merite. Asta a provenit însă de acolo, că bravul trimbițaș, înainte de intrarea sa la regiment a avut un trecut foarte furtunos. Seara în odaia de vardă, se povestea adevărate istorii înfiorătoare despre acel trecut, se înțelege că „Pipșoară“ nu era de față atunci. Pentru că se știe, că el purta pumni zdraveni în buzunare și că nu-i plăcea ca cineva să se amestece în treburile sale. Noi însă ne vom nisui să cunoaștem mai de aproape trecutul său.

2. Născut pe stradă — crescut în fortăreață.

După cum am zis, trimbițașul nostru era — un copil găsit. Păzitorul unui sat mic din apropierea Parizului l'a aflat pe marginea unui șant, jumătate gol și jumătate mort de foame și de frig. Fidel datorinței sale, el duse copilul, care era numai câteva săptămâni, la primarul comunei. Acesta, un fumător pasionat, avea o colecțiune întreagă de pipe mari și mici. La intrarea păzitorului cu copilul în cancelarie, primarul exclamă: „Ei, dar ce pipșoară aduci aici?“ Prin aceasta micul trimbițaș căpăta numele de „Pipșoară“ și deocamdată fu incredințat grijei păzitorului în schimbul unei remunerări de o jumătate de coroană pe săptămână.

Când „Pipșoară“ începă a umbla, căpăta permisiune să mănânce cu pisica și cănele primarului în culina acestuia. De creșterea copilului se îngrija comuna, adevărat niminea nu se interesă de el. „Pipșoară“ apucă de ici o fărmitură, fură de colo un os, durmiă unde voia sau unde găsiă vre-un ocol, era înjurat și bătut de toți copiii, până când el era cel mai slab, iar după ce se simți el mai în putere, începă ai înjura și ai bate el pe dânsii. Între astfel de împrejurări el ajunsese etatea de 16 ani, fără a avea cunoștință nici despre Dumnezeu și familie, nici despre drepturi și datorințe. Nu se temeă decât de bătaie și nu iubea nimic decât independența sa. El nu era stricat, nici răutăcios dela natură, ci era numai necrescut și needucat.

Într'o zi ultimul său stăpân, la care-i păziă vitele, îl aruncă afară din curte, cu vină ori fără vină. El căzu pe brânci în mijlocul stradei, rămase un restimp zăcând astfel și se socotea că oare să spargă cu o peatră fereasta ori căpățina bătăranului său stăpân; în momentul următor însă îi veni un gând mai bun, sări în sus și fugi la Pariz. Aci, în decursul alor trei luni de zile se ocroti pe la vre-o șesă măiestri, se arătă preste tot locul foarte isteț și foarte renitent, și din cauza aceasta de preste tot locul, deja după patru săptămâni fu dat afară. Când văzu el, că cu măiestria nu merge, se înrolă într'un regiment de cavalerie, sperând că aici va avea o ocupațiune mai liberă.

Acuma era cavalerist, putea curăți caii, tăia nutreț și mătură grajdul. Însă deja la două săptămâni i-se deschiseră ochii, și atunci văzu, că încât privește ocupațiunea cea liberă, regimentul și casarma erau mai ne-suferite decât ori și care dintre atelierele pe cari le-a fost cercetat până atunci. Spre durerea sa mai află, că dela regiment nu era așa ușor dat afară, ca dintr'o făuriște ori dintr'o cărămidărie, iar când încercă, prin diferite apucături reglementare, să se scape de regiment, atunci să afundă și mai adânc în năcaz. Ajunse de era mai mult în arest decât afară. La urmă la amândoi li-se umplu măsura, adevărat „Pipșoarei“ și colonelului său, și ambii hotărâră să se despărțească. „Pipșoară“ încercă să fugă, colonelul însă, carele altcum înțelegea despărțirea, puse de-l prinsă și-l trimisă la arest în fortăreață, unde în loc de sabie căpăta o lopată, ear în loc de cal căpăta o roabă.

În fortăreață, „Pipșoară“ se purtă, excepționalminte, foarte liniștit. De altcum i-ar fi fost și greu, să se poarte altminte. Acolo nu se prea fac glume cu eroii regimentului, cari poartă medalia de merite pe brațul stâng. „Pipșoara“ al nostru și-a dat de om în persoana comandantului fortăreței, și atunci ca mai cuminte, el cedă. Pe lângă aceea, de astădată el mai avu și un pic de noroc.

Într'o după amiazi sergentul companiei, amețit fiind de beutură, căzu într'o groapă plină cu apă și noroiu, cufundându-să până în gât. „Pipșoară“ îl văzu și făcându-i-se milă de dânsul, sări după el, și cu pericolul vieții sale proprii îl scoase afară. Pentru această faptă nobilă i-s'a ertat restul

pedepsii, iar el a fost transferat la al doilea regiment de cavalerie din Oran în Algir. Cu aceasta se începe un nou episod în viața „Pipșoarei“ noastre.

3. Crimă și desperare.

Escadronul, la care fu transferat „Pipșoară“, era staționat în Makta, o comună dosnică. După cum este cunoscut, într-o astfel de poziție izolată, oficerii și soldații au ocupațiune mai liberă decât în cartierul principal. Aceasta era chiar pe placul „Pipșoarei“, a fost însă și nenorocirea lui. Oarele libere, la început le folosi ca să învețe a sufli în trîmbiță, pentru că deja de mai înainte a observat că trîmbițașii nu sunt ținuți așa de strict ca ceilalți soldați. Prin istețime și paciință îndelungată el ajunsese de avansă ca trîmbițaș și ca atare căpătă și soldă mai bună. Acum, adeseori ședea cu noaptea în burtă lângă sticla cu beaură, și la urmă deveni un bețiv perfect.

Într-o seară, târziu, polițiștii auziră un strigăt grozav, ce rezună într-una dintre multe cărciume militare. Întrând înăuntru, găsiră un om, cu capul zdrobit, întins pe padiment, mort; lângă cadavrul plin de sânge ingenuchiă un băiat, care strigă plângând: „Tată! Tată!“ Într-un colț al odăii, însă stătea trîmbițașul „Pipșoară“, cu fața roșie de mânie și de vin. El ținea încă în mână scăunenciul cu care a spart capul cărcimariului, fiindcă n'a voit să-i mai dea de beat, pe datorie. Ucigașul nu voia să se predea, și numai după multă luptă sângeroasă a putut fi înfrânt și arestat. În dimineața următoare s'a luat protocol despre cele întâmplate. Birtașul era mort, trîmbițașul l'a omorît, ceea ce el nici nu nega. Astfel încă în aceeași zi el fu transportat la Oran, pus înaintea tribunalului militar, și osândit la moarte.

Acum era gata cu el. Da, dacă Dumnezeu dedea curs liber lucrului, atunci el muria ca un câne, fără a cunoaște pe Dumnezeu, fără a cere ceva dela El. Inșă — Dumnezeu avu milă de sârmanul om, carele nu chiar din vina sa decăzu atât de tare. Dumnezeu văzu că din sârmanul criminal încă se poate alege ceva, și să îndură spre el. Asta se întâmplă astfel:

Doi gendarmi esportau dela Oran la Makta, pe trîmbițașul osândit la moarte, dimpreună cu un arab, carele, asemenea din cauza unui omor, avea să fie și el executat. Legea militară adecă prescria, ca pedeapsa pentru crimă să fie efeptuită acolo, unde s'a întâmplat crima. Pe drum, arabul, un adevărat uriaș, își rupse legăturile, dete unui dintre gendarmi o lovitură cu pumnul încât acesta căzu jos, amețit, apoi se aruncă cu furie asupra celuiălalt, spre a-l sugrumă. Deja era trântit și acesta, arabul ingenuchiă pe el, și trîmbițașul s'ar fi putut folosi de ocaziune, ca să fugă. Inșă, cu toate acestea, el era un trîmbițaș brav. Deoarece mâinile îi erau legate la spate, el să aruncă asupra arabului și-l mușcă așa de rău cu dinții de braț, încât acesta, urlând de durere, a trebuit să lase pe gendarm, spre a se apăra contra noului dușman. Abia se simți jandarmul încâtva mai liber, și pe dată și apucă pistolul și trase un glonț în capul arabului turbat.

Era și timpul suprem. Pentru că deja trîmbițașul nostru zaceă inconștient și plin de

sânge, sub loviturile puternice ale beduinului. Acum toți patru zăceau în nășip. După ce își veniră iarăși în ori — se înțelege că excepționăm pe arabul cel pușcat, — cei trei porniră spre Makta. Acolo făcură raport colonelului despre cele întâmplat și lăudară peste măsură purtarea trîmbițașului.

Colonelul, carele încă ar fi vrut bucuros să scape pe sârmanul delicuent, s'a crezut îndreptățit a amăna esecutiă acestuia, și-i trimise pe toți trei îndărăpt la cartierul principal, dimpreună cu un raport în scris, în carele recomandă pe trîmbițaș grației guvernatorului. În Oran, cauza a fost cercetată încă odată, și urmarea a fost, că cei doi gendarmi au fost închiși pe opt zile, din cauza neglijenței lor; trîmbițașului însă i-s'a schimbat pedeapsa cu moarte în închisoare pe zece ani, la muncă silnică.

Gendarmii erau veseli, trîmbițașul însă nici decum. Când auzi el, că nu va fi nici pușcat, nici liberat, ci că va trebui să stea închis zece ani de zile, atunci îl ajunse o furie și desperare nespūsă. El injură, blăstamă, strigă, urlă, își smulgea părul, încât toți credeau că a nebunit. Inșă pentru ce toate acestea?

Pentru că trîmbițașul nostru voia chiar aceea, ca ori să fie liber, ori să fie mort; inșă ca să fie închis zece ani de zile, — aceea n'o putea suporta. Da, el s'a bucurat de moarte, ca de o binefacere. Pentru că din sara aceea, când a omorît pe birtaș, conștiința îl muștră într-una. Despre părerea de rău, mărturisire, împăcarea cu Dumnezeu, el nu știea nimic. Vedeă numai ziua și noaptea, cadavrul plin de sânge a jertfei sale, iar lângă acela pe copilul orfan, care strigă după tatăl său și blăstamă pe ucigaș; și când se treziă noaptea după astfel de visuri infricoșate, era acoperit cu sudori răci de frică. Asta n'o mai putea suporta. El era împăcat și indestulit cu ideea, că trebuia să moară pentru fapta sa criminală; aceasta era cu dreptate. Acum însă voiau să-l silească, să mai chinuiescă încă zece ani de temniță; contra acestei hotăriri se opunea inima sa inșălbătăcită. De două ori a încercat în temniță, să-și iea viața. E drept că intențiunea aceasta a fost impededată încă la timp. Inșă la a doua încercare de sinucidere și-a produs o rană așa de periculoasă, încât a trebuit să fie transportat în spitalul închisoarei. Acuma a sosit timpul de grație.

(Va urma.)

Românii din America.

(Continuare și fine.)

Zelom Ohio: Moise Pandrea din Feleag, Nicolae Lazăr din Nocrichi, Ludovic Turc din Abrud câte 50 cent. Stefan Kóvesdi din Bákány 1 dolar, Nicolae Stregea din Dridif, Petru Oana din com. Părău câte 25 cent. Ioan Ciolan din Șura-mică 15 cent.

Ingstaon Ohio: Nicolae Vasilie și p. Ana Petrese, Ana Vasile, repausată, Toma Steva din Hosman câte 1 taler, Nicolae Sârbru din Hosman 25 cent. Ioan Vasilie din Hosman 1 taler și 5 cent. Ioan Teasc, Nicolae Banciu din Hosman câte 25 cent.

Edinburg Pensilvania: Ioan Rotariu, și Soția Ana Rotariu, Nicolae Pleșea, din Hosman câte 1 taler. Nicolae Pundeș, Irimie Șerban, Maria Șerban, George Feldiorean, Simion Pamp, George Vlad, Simion Vajin, Ioan Vlad, George Dan din Săsăuș câte 25 cent. Gion Georg din Săsăuș 10

cent. George Frățilă din Săsăuș 50 cent. Iordan Burja din Nucet 50 cent. Toader Mircea din Nucet 40 cent. Ioan Burja din Nucet 50 cent. Nicolae Burja din Nucet 25 cent. Ioan Bogdan și Maria, și Vasilie Nucet mort 1 taler, Irimie Burja mort, Ilisie Bogdan mort din Nucet câte 25 cent. Ioan T. Bogdan din Nucet 50 cent. Iosif Boborodea din Nucet 1 taler, Ioan Ios. Boborodea din Nucet 50 cent. Ioan Danci din Nucet 1 taler Ioan Băcilă din Nucet 30 cent. Iordan Popa Ioan Băcilă. Iordan Bogdan, Toma Boborodea din Nucet câte 25 cent. Ioan Băcilă mort în America, din Nucet 50 cent. Ioan Boborodea, Ioan Bogdan din Nucet câte 20 cent. Ioan Balu din nou românesc 20 cent. Ioan Mircea și Ana I. Mircea, Toma Mircea, Zachiu Cosma și Sandu Z. Cosma Ioan Cosma și Sandu I. Cosma mort din Nucet câte 50 cent. Nicolae Cosma, Ioan Popa din Nucet câte 25 cent. Nicolae Cocoră din Colun 15 cent. Nicolae Mihu și Susana N. Mihu din Cornățal câte 25 cent. Ioan M. Băcilă din Nucet 25 cent. Adam Filip și cu soția Adam Filip din Săcădate câte 25 cent. Nicolae Pristav, Ioan Pristav din Nucet câte 50 cent. Iordan Istichie din Nucet 40 cent. Ioan George, Nicolae George, Ana Nicolae, Nicolae Steva din Nucet câte 25 cent. George Opriș, Ioan Bucșa, Trif Bucșa din Săsăuș câte 20 cent. George Necșa din Vlădeni, Laurențiu Dop din Agărbiciu, Ioan Pascu din Vlădeni, Iacob I. Tinghisu, Nicolae Rociu din Nucet câte 25 cent.

Letonia Ohio: Nicolae Ilion din Sămbăta-sup. 24 cent. Ioan Pleasca, Ioan Avram din Vecerd câte 50 cent. Nicolae Dobrota din Porumbacul-inf. 46 cent. Ioan Călin din Porumbacul-inf. 40 cent. Dănilă Rosivetu din Fofeldea Cașoțului 50 cent. Rosalim Virchia din Găinar 25 cent, Nicolae Stirbetu din Feleag 1 taler. Petru Angel din Nocrich 25 cent. Emanuil Hotea din Zlatna 25 cent. Nicolae Moisan din Zlatna 50 cent. Nicolae Vas din Arpaș 50 cent. Ioan Voicu din Agnita 25 cent. Irimie Hotea din Zlatna 25 cent. Banciu din Zlatna 25 cent. Ilarion Clostoifan din Feleag 25 cent. George Mihu din Heturi 25 cent. Toma Aldea din Roșia săs. 50 cent. George Vasu, Matheiu I. Dobrin din Arpaș câte 25 cent. George N. Dobrin, Gearasim Dobrin din Arpaș câte 50 cent. Petru Petru din Noul-rom. 25 cent. Nicolae Coman, Toma Coman din Roșia-săs. câte 25 cent.

Centan Ohio: Simion Borzea, Chirilă Blehetin din Viștea-de-joș câte 20 cent. Nicolae D. Neagoie din Viștea-de-jos 30 cent. Ioan Gabor din Voila, George Grec din Copăcel, Isarie Botezan din Orosia câte 25 cent. Oprea Borzea din Viștea-inf. Climentei Corje din Viștea-inf. George Creț din Corbi, Silvestru Dancu, Ioan G. Corjea din Viștea-inf. Nicolae Petrișor din Corbi, Vasilie N. Sandru din Viștea-inf. George Calin din Bezidachitu, Ioan Tătariu din Dragosna câte 25 cent. Iosif Velican din Buclova 1 taler. Nicolae Milpoltian din Sebeșul-săs. Dănilă Sim. din Dridif, Andreiu Bodirnea din Beclean, Gavrilă Grecu din Ruja, Nicolae Hențan din Hendorf, Ioan Șerban din Viștea-de-sus, Vasilie Dragoș din Dridif, Ioan Cioară din Viștea-de-sus, Ioan Bugner din Ruja câte 25 cent. George Costea din Besimbac 20 cent.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuietăm abon. dela:

Lisznyó pe 1903 și 1904 *Noul-săsăsc* pe timpul din 1 Oct. 1900—1/12 1902 *Gelintza* pe timpul din 1/8 1902 (nu 1903), până în 1/8 1904. Vă rugăm și pentru rest *Krassó* pe 1905 sem I. *Ticvanul-mare* pe 1904 *Lumperd* pe 1905 *Bala* pe 1896. Vă rugăm și pentru restanța anilor următori. *Tritul-de-jos* pe 1903 și 1904 *M. Ciuciu* pe timpul din 1 Oct. 1900 până 1 Aprilie 1901. Vă rogăm și pentru restanța ce mai este. *Custelnic* pe 1904 *Beld* pe 1905 *Șiușieu* pe 1905 sem I. *Miraslan* pe 1904 *Negrilești* pe 1898 și 1899 *Cerghidul-mic* pe 1903 și 1904 *Oarfa-de-jos* pe 1905 *Ny. Bălintfalva* pe 1903 *Jos. Or. Jibou* pe timpul din 1/7 1904 până în 1/7 1905 *Bucium*

(Figăra) pe timpul din 1/1 1902 până 1/9 1908. Pre 1899, s'a plătit numai pe 1/2 an, cât a trebuit. Cernesti pe 1900 Ocna Dejului pe 1894. Mai sunt în restanță anii 1895—1901 inclusive. Vă rogăm și pentru acestia Capnicbaia pe 1905 sem. I. Beba-
vashid pe 1904 sem. 2-lea; Berind pe 1903 sem 2-lea. și 1904 sem. I. Gyó Alfalu, pe 1905 sem. I. Veliș pe 1901—1904 Săcalul-de-Câmpia pe 1904 Iskeroni pe 1904. Sunteți în restanță pe anii 1901, 1902 și 1903 Binevoiti ai solvi și pe acestia. Călanul-mare pe 1904 sem. I. Boutariul-infer. pe 1905 Csik. Sz-Görgy pe 1902 și 1903 Barul-mare pe 1904 Somostelke pe 1902 Kézd-Polyán pe 1904 Vaidai (Orăștia) pe 1904. Cu altă restanță nu sunteți, decât cu anul curente.

Posta redacțiunii.

T. H. Ne pare rău, dar unmai avem manuscrisul. Existăm pe lângă gândul nostru, că recursul D-tale poate fi rău înțeles.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

(5) 2—52

Julius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) str. Olsnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere din aur și argint, — tăcămuri din argint, recuise de aur și argint pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de sticle măritoare, ochene și binocle

Comandele se eșecută numai pe lângă rambursă.

Reparările se eșecută prompt și eștin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preț curent obiecte vechi de aur și argint și petri scumpe.

La cerere trimiț franco și gratis Prețoreant ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din argint, cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, costă 7.50 coroane.

Senegin contra tusei, răgușelii, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungorei și tusei sēcii. Vindecă sigur și repede. Prețul 1 cor. 20 fl. și 2 cor.

Capsic unsore. Contra durerii de oșe, podagrei, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite bōle le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fl. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgărciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul 1.20 și 2 cor.

Kaliodsarsaparil. Mijloc eșceleut pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tinerețelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, pecum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Decii cine suferă de încheierea scaunului numai de cât se comandeze Laxbonbonszacharele purgative, plăcute și dulci la luat. Pețul 1 cor.

Chemicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri ruscice, Parfumuri, săpunuri, crem eșceleut pentru față și mâni. Articoli cosmetice, olei pentru păr. Eșență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de artielu din branză. Tōte fōrto iestine. Faceți întrebare și Vē veți convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászvárós, iskola tér 41.
47 (5—10)

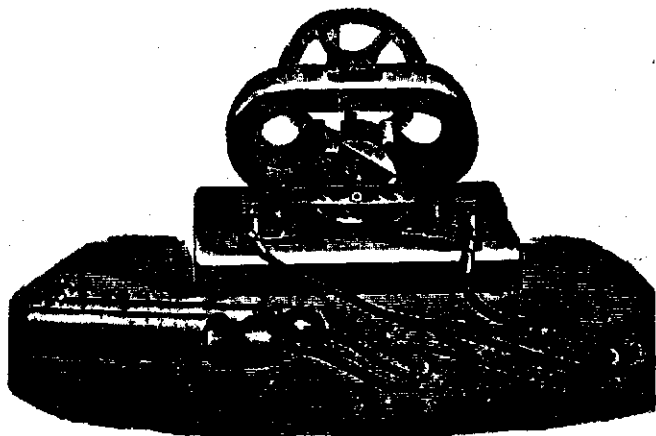
ESTI SLAB?

Voiești să fii tare? — Voiești ca între ori-ce împrejurări ale vieții să te bucuri de sănătate?

Voiești să ai curajul și energia ca să te poți opune liniștit grijilor și năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre într-o mări și întări sănătatea omeniei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese și metodele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de știință. Am arătat că Electricitatea este baza vieții fizice și că aceia cari suferă de *stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept* au lipsă de mai multă electricitate.

„Electrophor“

Aparat de electricitate, renouiește puterea perdită și îl poate folosi unul fie-care.

Nu se poate în deajuns sfătui oamenilor slabi să folosască acest aparat electric. Electroforul întărește nervii, înouiește sângele, întărește simțirea, aduce sângele și sistemul nervos la o normală funcțiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referă: Nu numai podagra, (șniul), reuma, hysteria, asthma, au fost în nenumărate casuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele s'au dovedit de nefolositoare, ci și la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipocondrie și cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva zile, ba uneori după vre-o câteva ceasuri. — Cu un minunat succes se folosește contra durerilor femeiești. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic

fără a avé baterii și fără mașini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Prețul unui aparat mic complet:

20 coroane.

(Pentru cei foarte simțitori).

Se spedează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Prețul unui aparat mare complet:

30 coroane.

(Pentru însănătoșarea morburilor vechi).

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15/u.